

TBD
KAMU-BİB

E-DEVLET OLUŞUMU VE KURUMSAL BİLİŞİM POLİTİKALARI
E-DEVLET YAPILANMASI ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Saadet İNCİ (Koord.), Dış Ticaret Müsteşarlığı
Nurcan ÖZYAZICI, Gümrük Müsteşarlığı
Orhan AKKAYA, İçişleri Bakanlığı,
Murat ERGÜL, CISCO SYSTEMS

Ankara, Mayıs 2001

E-DEVLET YÖNETİMİ

1. AMAÇ

1.1 ÇALIŞMA KONULARI

1.2 RAPOR DÜZENİ

1.3 EKİP

2. YÖNTEM

3. BULGULAR

3.1 TANIM KAPSAM VE GÖZLEMLER

3.2 SORUNLAR

3.3 ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

5. KAYNAKÇA

1. AMAÇ

Bilgi Çağı olarak adlandırılan 21.yüzyılda bilgi ve iletişim teknolojileri bilgi çağının belirleyici özelliğı olmaktadır. Türkiye'nin güçlü ve gelişmiş ülkeler sınıfında yerini alabilmesi için çağın gereklerini yerine getirerek öncelikle kamunun daha şeffaf, hukuksal, kurumsal ve politik işleyişini teknolojinin getirdiğı olanakları kullanarak dijital ortama taşıyan yeni bir yapılanmaya (e-devlete) gitmesi gerekmektedir.

E-Türkiye oluşumunda Kamu Bilişim yatırımlarının hangi boyutta, önceliklerde ve nasıl olması gerektiğı 14-17 Haziran 2001 tarihleri arasında Kuşadası'nda yapılacak Kamu BİM Yöneticilerinin katılacağı Kamu Bilişim Uygulamalarında Verimlilik kısaca " KAMU-BİB III. Verimlilik Toplantısı"nda ele alınacaktır. **E-devlet Yapılanması Çalışma Grubu** da bu toplantıda tartışılmak üzere **e-devlet modeli, e-devlete geçişin aşamaları, hedefleri ve faydaları ile ülkemizde e-devlete geçiş de yaşanan sorunları ve çözüm önerilerini** belirten bir rapor hazırlamıştır.

1.1 ÇALIŞMA KONULARI

Bu raporda, KIBRIS'ta yapılan KAMU BİB II. Verimlilik Toplantısında "E-Devlet: E-Kurum Oluşumu ve Kurumsal Bilişim Teknolojileri Uygulamaları Çalışma Grubu" tarafından oluşturulan Sonuç Raporunda belirtilen başlıklar gruplandırılarak incelenmiş sorunlar belirlenerek çözüm önerileri getirilmiştir. Raporda yer alan konular,

Bilgi teknolojisinin e-devletteki rolü,

- Yasal sorunlar,
- Bilgi standartlarının oluşumu,
- Bilgi paylaşımı yaklaşımı ve konu ile ilgili mevzuat
- E-devlette üst yönetimin rolü,
- Alt yapı sorunları,
- Bilgi güvenliği,
- E-devlette geçişte kurumsal yapılanma,
- Proje geliştirme yönetim ve denetim,

- BİM’lerin yapılanması,
- Varolan yazılımların envanterinin çıkarılması ve paylaşımına açılması için kurumlar arası işbirliğinin sağlanması,
- İş süreçlerinin güncel bilgi teknolojilerini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması,

başlıkları altında incelenmiştir.

1.2 RAPOR DÜZENİ

Raporun 2. Bölümünde bu çalışmada izlenen yöntem açıklanmıştır.

3. bölümde bulgular, sorunlar ve çözüm önerileri sunulmuştur.

1.3 EKİP

E-Devlet Yapılanması Çalışma Grubu altında yer alan grup üyeleri aşağıdadır;

Saadet İnci	Dış Ticaret Müsteşarlığı
Nurcan Özyazıcı	Gümrük Müsteşarlığı
Orhan Akkaya	İçişleri Bakanlığı
G. Cengiz Tekin	Sayıştay’dan
Murat Ergül	CISCO SYSTEMS

2. YÖNTEM

Çalışmalar esnasında grup üyeleri 4 kez toplanmışlar ayrıca, sanal ortamda da bilgi paylaşmışlardır.

3. BULGULAR

3.1 TANIM, KAPSAM ve GÖZLEMLER

Küreselleşmenin hızla ilerlediği ve ekonomik anlamda sınırların kalktığı bir dünyada bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, ülkemiz ile çağdaş ülkeler arasındaki açığı artırmaktadır. Ülkemizin bu açığı kapatarak dünya ile bütünleşmesi ve bilgi toplumu durumuna gelebilmesi için devletin, gelişmiş teknolojiyi ve çağdaş yönetim tekniklerini birlikte kullanarak bireyleri ve vatandaşa hizmeti ön plana çıkaran yeni bir yapılanmaya gitmesi zorunlu görülmektedir. Bu yeniden yapılanma modeli E-devlet olarak belirtilmektedir.

E-Devlet; kamu kuruluşları, vatandaşlar ve ticari kurumlar arasındaki bilgi, hizmet ve mal alışverişlerinde bilgi teknolojileri kullanılarak performans ve verimlilik artışını hedefleyen devlet modeli olarak tanımlanmaktadır.

E-devlete geçişin aşamaları;

1. Bilgilendirme,

Devletin kendisi ile ilgili bilgileri online olarak topluma açması.

2. E-hizmetler,

Resmi işlemleri (devletin vatandaşa sunduğu hizmetleri) online olarak gerçekleştirmesi.

3. E-satın alma,

Ürün ve hizmetlerin elektronik ortamda satın alınması.

4. Uygulama Servis Sağlayıcıları,

a) Portal Yatırımı,

Tek noktadan yönetim, sürekli açık, güvenli her konuda yeterli, herkesin yararlanabileceği sanal ortamların oluşturulması.

b) Kişiselleştirme,

WEB sayfasının Müşterinin istediği gibi görünmesini sağlayarak görmek istenilen bilginin gösterilmesi.

c) Entegrasyon,

Ortak hizmetlerin bir araya getirilmesi, değişik devlet bölümlerinin bir arada alışması.

4. Bilgi yönetimi

Çalışanların bilgiyi ortaklaşa yaratmaları, paylaşmaları ve yarattıkları bilgiyi kullanmalarını sağlama disiplini.

olarak belirlenmektedir.

TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, e-devlet aşamalarından **bilgilendirme** ve **e-hizmetler** arasında yer almaktadır. Bu gün 100'n üzerinde kamu kuruluşunun kurumsal bazda bilgilendirme yapan ve statik bilgiler içeren WEB sayfası bulunmaktadır. Türkiye, bilgilendirme aşamasını tamamlanmak üzere olup **E-hizmetler** alanında ise başlangıç aşamasındadır. Bu alanda örnek uygulamalar olarak; Sosyal Güvenlik alanında yaklaşık 17.000 eczanenin internet/intranet uygulaması aracılığı ile sisteme entegrasyonunu sağlayan **Emekli Sandığı Uygulaması, Maliye Bakanlığının Nakil Vasıtaları Vergi Daireleri Otomasyon Projesi, İçişleri Bakanlığı Kimlik Numarası Uygulaması** bulunmaktadır. Ayrıca, **DMO'nin** elektronik satış uygulaması **e-satış** için bir örnek oluşurmaktadır.

DÜNYADA DURUM

E-devlet uygulamasında dünyada Singapur 1.sırada yer almaktadır. ABD ve Avustralya'da eyaletler bazında e-devlet uygulamaları bulunmaktadır. İngiltere ve İrlanda ise e-devlete hedeflenen sreler içerisinde geçeceklerini duyurmuşlardır. İrlanda 2001, Japonya ve ABD 2003, Kanada 2004 ve İngiltere 2005 yılında e-devlet sistemlerini tamamlayacaklarını belirtmişlerdir.

Öte yandan, Avrupa Komisyonunun Aralık 1999 tarihinde e-Europe Girişimi Avrupa'yı dünyadaki en dinamik ve rekabet gücü yüksek pazar haline getirme amacına yönelik olarak özellikle internet alanında yeni ekonomi için alt yapı kurulmasının hedeflendiği ve bu çerçevede;

- daha ucuz, daha hızlı ve daha güvenli internet,
- insan kaynaklarına yatırım,
- internet kullanımını özendirmek,

şeklinde özetlenebilen üç temel amaç belirlendiği, 2002 tarihine kadar sürecek bir eylem planı çerçevesinde bu hedeflere yönelik ölçüm kriterleri saptanmıştır.

Bununla birlikte AB, adaylık sürecinde bulunan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin de benzer hedeflere ulaşmasını sağlamak amacıyla e-Europe+ girişimini başlatmış ve bu kapsamda ülkemizin de katılımını istemiştir.

E-devlet ile ;

- Devletin şeffaflaşması,
- Devletin hızlı ve etkin bir şekilde işleyişinin sağlanması,
- Her düzeyde vatandaşın yönetime katılımının sağlanması,
- Kurumlar arası bilgi alış verişinin sağlanarak iş ve veri mükerrerliğinin önlenmesi,
- Kamunun hizmet verdiği vatandaşların yaşamlarının kolaylaştırılması,
- Karar vericilerin bilgiye dayalı karar verme süreçlerinin geliştirilmesi ve hızlandırılması,

amaçlanmaktadır.

Bunların gerçekleşmesi durumunda;

- Zamandan kazanç,
- Maliyetlerin düşmesi,
- Verimliliğin artırılması,
- Memnuniyetin artırılması,
- Ekonomik gelişimin desteklenmesi,
- Hayat kalitesinin artması,
- Bireysel katılımın artması,

gibi yararlar sağlanacaktır.

3.1.1 Bilgi teknolojilerinin e-devletteki rolü önemlidir

E-devletin amaçlarından biri de hizmet verdiği vatandaşların yaşamlarını kolaylaştırmaktır. Bu çerçevede vatandaşa devletin ürettiği bilgilere online, hızlı ve ucuz erişerek kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmaları hakkında güvenilir ve doğru bilgi elde etme olanağı sağlanmaktadır. Devletin kendisi ile ilgili bilgileri topluma açması ve vatandaşa sunduğu hizmetleri online olarak gerçekleştirmesi ancak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmakla mümkündür. Ayrıca, karar vericilerin bilgi teknolojilerini kullanarak bilgiye dayalı karar verme süreçlerinin geliştirilmesi ve hızlandırılması devletin işleyişini hızlandırmaktadır.

3.1.2 E-devlette üst yönetimin rolü önemlidir.

E-devlet bir devlet politikası olarak benimsenmelidir. Bilgilendirme ve bilinçlendirme eğitimi top yekün üst yönetim kademesinden başlayarak belli bir plan dahilinde ilgili tüm kadroları kapsamalıdır.

Üst yönetim kademeleri e-devlete geçişi sağlayacak **özerk kurum** tarafından bilinçlendirilmeli, diğer kadrolar ise kurum tarafından bilgilendirilmelidir. Bu sayede her kurum ve birim toplam e-devlet resmi içerisindeki önemini algılayacaktır.

3.2 SORUNLAR

S13.01 Yasal sorunlar.

S13.02 E-devlete geçişi sağlayacak kurumsal bir yapılanmanın bulunmaması.

S13.03 Bilgi güvenliğinin olmaması.

S13.04 Bilgi standartlarının bulunmaması.

S13.05 Kurumlar arası bilgi paylaşımının olmaması.

S13.06 İletişim alt yapısının yetersiz oluşu.

S13.07 Genel kapsamda internet kullanımının yetersiz oluşu.

S13.08 Proje Geliştirme, Yönetim ve Denetiminin olmaması.

S13.09 Varolan yazılımların envanterinin bulunmaması ve kurumların bilgisayar ortamında bulundurdıkları bilgilerin paylaşılamaması.

S13.10 BİM'lerin kamu kurum/kuruluşlarının organizasyon yapısı içindeki yerinin istenilen düzeyde olmaması.

Kamu kuruluşlarındaki BİM'lerin örgütsel yapısı farklılıklar göstermektedir. BİM'ler kurum içinde genel olarak; Bir Genel Müdürlüğe bağlı Daire Başkanlıkları, Daire Başkanlığı, BİM Müdürlüğü statüsünde bağlı alt gruplar, Şube Müdürlüğü, BİM olarak tanımlanmış bir organizasyon şeklinde, İdari İşler ya da APK Daire Başkanlıklarına bağlı birimler olarak yapılanmıştır. Çok az sayıdaki kamu kuruluşunda BİM'ler Müstakil Daire Başkanlığı olarak doğrudan en üst düzey yöneticiye bağlıdır. (Başbakanlık, Gümrük Müsteşarlığı gibi). Bu çalışmada Fransa, İtalya, İsveç, Avustralya ve ABD'nin Gümrükler ile ilgili BİM yapılanmaları incelenmiştir. Bu ülkelerde Bilgi Teknolojileri bölümlerinin en üst yöneticiye bağlı olduğu görülmüştür. Dünyada da BİM'ler en üst düzeydeki yöneticilere doğrudan bağlı olarak çalışmaktadır.

S13.11 İş süreçlerinin güncel bilgi teknolojilerini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılmamış olması

3.3 ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ç13.01 E-devlet bir devlet politikası olarak benimsenmelidir.

Ç13.02 Kişisel bilgilerin mahremiyeti sağlanmalı, kişiye ait hangi bilginin hangi yetkilerle kullanılabileceği yasal süreçlerle tanımlanmalıdır.

Ç13.03 Elektronik belge ve elektronik imzayla ilgili yasal düzenlemeler yapılmalı bu konuda ETKK tarafından yapılan çalışmalar sonuçlandırılmalıdır.

Ç13.04 Onay Kurumu ile ilgili olarak kurumların başlattığı Onay Kurumu yapısı, belli bir koordinasyon ile konsolide edilerek sonuçlandırılmalıdır.

Ç13.05 Hukuksal mevzuatlar gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerine göre yeniden düzenlenmelidir. (Tüketicinin Korunması Yasası, Devlet İhale Yasası , Ceza Hukuku)

Ç13.06 Kamuda, iş gücü ve kaynak kaybının önlenmesi için kurumlar arası koordinasyon mekanizmalarına ve bu koordinasyonu sağlayacak **özerk bir kuruma** gereksinim vardır. Bu özerk kurum yapısının seviyesi, bilişim ile ilgili sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve ilgili özel ve kamu kuruluşlarınca oluşturulacak bir tartışma platformunda ele alınarak belirlenmelidir.

Ç13.07 Devletin ulusal bilgi güvenlik politikası ve ulusal bilgi güvenlik çözümü olmalıdır. TÜBİTAK tarafından geliştirilmekte olan ulusal bilgi güvenliği çözümlerinin birkaç seviyeli olarak bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Ç13.08 Her kurumun kendi bilgi güvenlik politikası olmalıdır.

Ç13.09 Uluslararası standardı olan bilgi alanlarının doğrudan aynı formatta ulusal hale getirilmesi, uluslararası standardı olmayan bilgi alanlarının ise **Özerk kurum** tarafından görevlendirilecek bir birimce belirlenmesi (yayınlanması) ve tüm kurumların bu standartlar çerçevesinde kayıtlarını güncellemesi gerekmektedir.

Ç13.10 Kamu kuruluşlarındaki mevcut bilgi alanları envanteri çıkartılmalı ve alanlara ilişkin kodlar standartlaştırılmalıdır.

Ç13.11 Master alanların hangi kurumlarda tutulacağı ve diğer kurumların bu bilgiye hangi yetkilerle erişeceğinin belirlenmesi gerekmektedir. (Örneğin, T.C. Kimlik Numarası İçişleri Bakanlığı'nda bulunacak).

Ç13.12 E-devlet süreci tüm kurumlarda aynı anda top yekün başlamalı ancak her kurumun projeleri ufak parçalara bölünmeli ve en az emek ve maliyetle en fazla fayda verecek olanlara öncelik verilerek belli bir plan dahilinde tamamı entegre edilmelidir.

Ç13.13 Ülkedeki iletişim altyapısı yatırımlarının hızlı bir şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

Ç13.14 Her kurum eksik olan iletişim, ekipman ve insan kaynakları altyapı ihtiyaçlarını hızlı ve koordineli bir şekilde tamamlamalıdır.

Ç13.15 E-devlet için e-devlete erişim kesiminde iyileştirme yapılması ve internet imkanının da vatandaşın yarısına sağlanması gerekmektedir. İnterpro kaynakların göre 2000 yılında Türkiye'deki PC sayısının 1.975.000 ve internet kullanıcısı sayısının da 1.750.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Ülkemizde 13 milyon hane olduğu varsayılarak en az 6 milyon aileye internet erişim imkanı sağlanmalıdır. Bu nedenle 1.750.000 kişi olan internet kullanıcı sayısının en az 4 katına çıkarılması e-devlet olma yolunda anlamlı bir rakam olmaktadır.

Ç13.16 E-devlet için ortak kullanılacak standart bilgi alanlarına göre tüm projeler ve bu projelerden sorumlu olacak kurumlar **Özerk Kurum** tarafından belirlenmelidir. İlgili kuruluşlar projelendirmeden ve bu projelerin hayata geçirilmesinden sorumlu olmalıdır. Bununla birlikte e-devlet dışında gerçekleştirilecek projelerin önceliklerinin belirlenmesi ve planlanması kurum bünyesinde yapılmalıdır.

Ç13.17 Kamuda profesyonel proje yönetim anlayışının oluşturulması bu çerçevede de danışmanlık hizmeti alınması gereklidir.

Ç13.18 BİM'ler dünya standartları dikkate alınarak yapılandırılmalı ve kurumlarda en üst yöneticiye doğrudan bağlanmalıdır. Kurumlarında bilgi teknolojisinden sorumlu yöneticilerin üst yönetimlerde yer alması, bilgiye dayalı karar alma süreçlerini hızlandıracaktır.

Ç13.19 Kamu BİM'lerinde çalışan personel için standart statülerde görev unvanları olmalı ve unvan yükseltmeleri kurulacak özerk kurul tarafından hazırlanacak bir sınavla yapılmalıdır. 21 Nisan 2001 tarihinde yapılan KAMU-NET Üst Kurulu toplantısında Bilişim

Personeli konusunda, Devlet Personel Başkanlığınca gerekli sertifikalandırma çalışması yapılması kararı alınmıştır.

Ç13.20 Varolan yazılımların envanteri çıkarılmalı ve paylaşımına açılması için kurumlar arası işbirliğinin sağlanması gereklidir. Bunun için 2000 yılı problemi nedeniyle DPT'nin yaptığı tüm kurumları kapsayan Bilgi Teknolojileri envanteri güncelleştirilerek kullanıma açılmalıdır. Bu yolla ortak kullanılacak kaynaklar belirlenmeli ve optimum çözümler üzerinde çalışılmalıdır.

Ç13.21 Kurumlarda etkin ve verimliliği yüksek uygulama geliştirilebilmesi için gelişen bilgi teknolojileri ve mevzuata uygun olarak iş süreçleri güncelleştirilmelidir.

3 SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

SORUN	ÇÖZÜM	İLGİLİ KURUM				
		BİM	KURUM	DEVLET	TBD	DİĞER
S13.01	Ç13.01			X		
	Ç13.02		İ.K	X		
	Ç13.03		DTM	X		
	Ç13.04		İ.K	X		
	Ç13.05		İ.K	X		
S13.02	Ç13.06			X	X	STK
S13.03	Ç13.07		TUBİTAK	X		
	Ç13.08	X	X			
S13.04	Ç13.09		TSE	X	X	
	Ç13.10	X	X			
	Ç13.11		X	X		
S13.05	Ç13.12		X	X		
S13.06	Ç13.13			X		TT
	Ç13.14	X	X			
S13.07	Ç13.15		X	X	X	STK, TT
S13.08	Ç13.16		X	X		
	Ç13.17		X	X	X	
S13.10	Ç13.18		X	X		X
	Ç13.19		X	X		
S13.09	Ç13.20		DPT	X		
S13.11	Ç13.21	X	X	X	X	

İK : İlgili Kurum
 STK : Sivil Toplum Kurumu
 TT : Türk Telekom

5 KAYNAKÇA :

ULUSAL BİLGİ SİSTEMİ T.C Başbakanlık

E-DEVLET : IBM TÜRK Mehmet Bilginsoy

E-DEVLET : ARTHUR ANDERSEN

UBBS ULUSAL BİREY BİLGİ SİSTEMİ Türkiye Bilişim Vakfı

DIJİTAL DEVLET F.Sedef SEÇKİN